

Lakenvelders, tevens de basis voor de Vorwerk hoenders

Lakenvelders en Vorwerk hoenders komen alleen voor in de typische en unieke Lakenveldertekening. Deze tekening lijkt veel op de columbatekening, met als belangrijkste verschil dat door een extra portie genetisch zwart de hals praktisch geheel zwart is i.p.v. zwart met witte omzoming zoals bij Columbatekening. Hierdoor ontstaat in grote lijnen een witte Lakenvelder met een zwarte kop, hals en staart. Het meest opvallende verschil tussen de Lakenvelder en het Vorwerk hoen is dat bij de laatste het wit is verruild door diep goudgeel.

Tekst: Geri Glastra, Henk Fennema

Foto's: W. en M. Hoekstra

Kunstzinnige weergave naar een ets van Guus Kuit (GG).

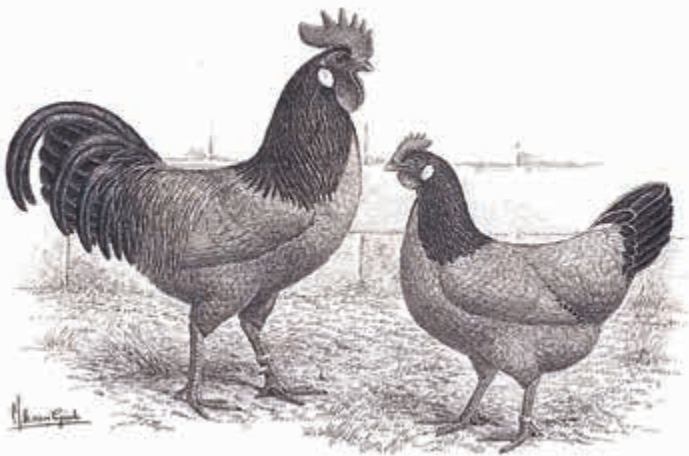

Dit is ongetwijfeld de meest bekende afbeelding van Van Gink. Let bijvoorbeeld eens op de zadeltkening van de haan en de tekening in de staartdekbevedering van de hen (St. Pluimvee Belangen).

Het ontstaan

Zowel Nederland als Duitsland claimen de Lakenvelders als oorspronkelijk ras. De NHC nam het ras in 1923 op in hun lijst. De veronderstelling dat het een Nederlands ras is, wordt gevoed door een reisverhaal uit 1727 over het gehucht Lakerveld, een schaarse lintbebouwing tussen Lexmond en Meerkerk. Daar had men hoenders die bekend waren onder de naam Lakerveldsche hoeders vanwege een goede productie en een goede bout. Het verhaal geeft echter maar een vage beschrijving van de kleur en tekening: “bestaat meest uit zwart en wit.” Met die beschrijving zijn nogal wat variaties mogelijk, ook in andere kleuren. Geen echte sterke argumentering, want van de typische Lakenveldertekening is geen sprake in het verhaal.

In Duitsland wordt de Lakenvelder als Duits ras beschouwd. Omstreeks 1800 ontstonden rond Hannover uit de daar gehouden Westfaalse Doodleggers (zilverpel) soms enige hoenders met een donkere staartpartij en een donkere hals. Omstreeks 1819 waren er grote aantallen die Hannoverse Landhoenders werden genoemd. De Duitse argumentering lijkt wat sterker, doordat rond 1835 ene meneer Wirtz uit

Standaardtekening Vorwerkhoenders. Met name de hen voldoet qua type duidelijk beter aan de Duitse beschrijving dan de afbeelding in de Duitse standaard. Alleen de kamhiel loopt wat veel op (KLN).

Haldem in Noordrijn-Westfalen de raskenmerken van de Lakenvelder foktechnisch zou hebben vastgelegd. Wel is zeker dat de Lakenvelder in de standaardbeschrijving van Maitland (eind 19^e eeuw) niet voorkomt, maar begin 20^e eeuw wel in Nederland wordt geshowd, echter in eerste instantie als Duits ras. Het adopteren van de Lakenvelder door de NHC bracht daar verandering in. De toenmalige voorzitter van de NHC -de heer R. Houwink- baseert zijn stelling op een aantal gegevens die hij in zijn boek Hoenderrassen (deel 4) heeft vastgelegd. Nederlandsche en Belgische fokkers zouden beweerd hebben dat het ras omstreeks 1800 in Nederland en België al bekend was onder de naam Jeruzalems hoen. (Deze zeer informatieve boekenreeks van Houwink is overigens nog altijd voor een schijntje bij KLN te koop).

Wie heeft er gelijk?

Duidelijk is dat er vanaf begin 1800 in Nederland en Duitsland en wellicht ook in België zwart-witte hoenders gefokt werden. Ook vond er toentertijd via rondtrekkende kooplieden een uitwisseling van allerlei handelswaren plaats, zeker ook dieren en eieren. Waar de eerste Lakenvelder hoenders zijn gefokt is niet exact vast te stellen, misschien wel in beide landen onafhankelijk van elkaar. In de Duitse (en Europese) standaard gaat men hier vrij tactisch mee om door de herkomst te formuleren als: "Oud Duits ras, omstreeks 1840 in de omgeving van Westfalen en Hannover veelvuldig gefokt, sinds lange tijd ook in Nederland voorhanden."

Duitse standaardafbeelding Vorwerkhoenders. De legbuik en staartopbouw van de hen voldoet niet aan de standaardtekst. Die zijn resp. te klein en te spits.

Het ontstaan van de Vorwerk hoenders

Hoe anders is het met Vorwerk hoenders, daarvan is wel veel bekend, niet in het laatst omdat het een vrij jong ras is. Ze zijn omstreeks 1900 door Lakenvelderfokker Oscar Vorwerk gefokt uit Lakenvelders en gele Ramelslohers met al wat zwart in de staart. Later zijn nog buff Orpingtons ingekruist om de gele kleur te verbeteren en daarna Andalusiërs om de oor-, been- en donskleur te verbeteren. Ze zijn in 1912 voor het eerst geshowd in Hannover en een jaar later erkend. De krielen zijn in voormalig Oost-Duitsland ontstaan uit Vorwerkhoenders, buff Orpingtonkrielen, geelpatrijs Duitse krielen en Barnevelder krielen. De krielen zijn in 1963 in Oost-Duitsland erkend en na de 'Wende' overgenomen in de Duitse standaard.

Eigenschappen

De Lakenvelder is een bewegelijk hoen dat goed kan vliegen en van nature vrij schuchter is. Het kost de nodige aandacht om ze tam te maken. Daar sluiten de Vorwerk hoenders zich niet bij aan, die zijn vertrouwelijker van aard en vliegen veel minder gauw. Ze voelen zich het prettigst als ze veel ruimte hebben, zoals een weiland of vrije uitloop op een en scharen dan grotendeels hun kostje bij elkaar. Lakenvelders en Vorwerk hoenders zijn in Nederland in groot en kriel erkend.

Uiterlijke kenmerken en aandachtspunten

De Lakenvelder kenmerkt zich als een licht hoen van het landhoentype

Alhoewel je tegenwoordig regelmatig forsere Lakenvelders ziet, die het standaardmatige gewicht overschrijden, zowel bij groot als bij kriel. Het standaardgewicht van de haan is 1,7 tot 2 kg en van de hen 1,4 tot 1,6 kg, de krielhanen 0,8 tot 0,9 kg en krielhennen 0,7 tot 0,8 kg.

Lakenvelder haan met goede eigenschappen zoals de oogkleur, oorlellen, grondkleur en tekening. De kamtanding is wat fijn en diep ingesneden, kamhiel moet niet lager, kinlelaanzet strakker en staart moet royaler. De stelling is wat hoog, het type wat geblokt en de beenkleur moet intensiever.

Fraaie Lakenvelder hen met nog wat wensen t.a.v. vleugeldracht en zoming in de staartdekveren.

Fraaie Vorwerk haan, moet qua ruglijn net even vlakker. De stand van de kamhiel voldoet aan de Nederlandse standaard, de neiging tot een vorktand niet.

Fraaie Vorwerk krielhen -spreidt haar staart wat veel-, met fraaie egale grondkleur. Ze moet iets hoger gesteld.

De rug is middellang, het achterdeel goed ontwikkeld, terwijl de staart middelhoog wordt gedragen. De enkele kam is middelgroot en niet te hoog met 5 tot 6 kamtanden. De insnijding tussen de kamtanden behoort niet te diep te zijn. De kamhiel loopt vrijwel horizontaal. We zien nu vooral veel hanen met een te grote kam waarbij de kamtanden te smal zijn en de insnijding veel te diep is. Bovendien volgt vaak de kamhiel veel te veel de neklijn. De kam behoort zowel bij hanen als hennen rechtop te staan. Bij sommige hennen zien we echter een slag in het kamfront, terwijl ook nog wel eens het achterdeel omvalt. De oorrellen zijn wit, de ogen roodbruin of diep oranje-rood en de loopbenen leiblaauw. Iets rood aan de randen van de oorrellen is niet op het predicaat van invloed. Een fout die we vroeger veel en nu ook nog wel tegenkomen, is sporenvorming bij de hennen. Bij de Lakenvelder krielhen, maar ook bij de grote Lakenvelders, treffen we dieren aan met te lange vleugels.

Daarnaast dragen veel dieren de vleugels schuin naar beneden i.p.v. horizontaal. Ook een zeer storende fout zijn kruisvleugels, waarbij de grote slagpennen hoger tegen het lichaam worden gedragen dan de kleine slagpennen. De fout valt extra op door het contrast van de zwarte vleugelpennen op een witte ondergrond. Bij hanen is het goed opletten omdat het zadelbehang vaak het zicht op het uiteinde van de slagpennen ontnemt. Een punt van aandacht bij hennen is ook een ongewenste sterke buiging van de bovenste staartstuurveren. Doordat hanen vaak een (erg) rijke staartpartij met sterk gebogen sikkels hebben, ziet men bij de hennen deze ongewenste staartvorm nog wel eens. Gezien deze samenhang is het te overwegen de hanenstaarten wat minder rijk te fokken.

Het Vorwerk hoen onderscheidt zich van de Lakenvelder door een forser en geblokt lichaam

En ook een bescheidener staart die bovendien wat lager gedragen wordt en een wat hogere stelling heeft. Daarnaast zijn de geelachtig rode ogen duidelijk lichter dan die van Lakenvelders. De kam van de hen mag wel omvallen, terwijl de kamhiel volgens de Nederlandse standaard, ongeveer net als bij de Lakenvelder, iets moet oplopen. Dit staat haaks op de opvattingen van de Duitse standaard, waar de kamhiel de neklijn moet volgen, zonder daarop te rusten. Het gewicht van de haan is 2,5 tot 3 kg en van de hen 2 tot 2,5 kg. Van krielhanen 1 tot 1,1 kg en krielhennen 0,8 tot 0,9 kg.

De Kleurslag

De lakenveldertekening is op zich een begrip. Zwarte kop en hals, wit lichaam en een zwarte staart. Bij het Vorwerk hoen is de grondkleur i.p.v. wit, diep goudgeel. De zwarte hals is (fluweel)glanzend zwart, dus niet groenglanzend. Alleen de sikkels moeten groenglanzend zijn. Het is toegestaan als de hen iets wit (of goudgeel) boven in de hals toont, als die grondkleur naar onder toe maar door zwarte veereinden wordt afgedekt. In detail komt er bij deze kleurslag nog wat meer kijken, de foktechnische uitdagingen! Zo is het zadelbehang van de haan niet geheel wit, maar voorzien van zwarte schachtstreeptekening, iets dat bij de meeste columbia getekende rassen niet is toegestaan.

Bijzonder fraaie Lakenvelder krielhen blauwgetekend. Typisch bij blauwgetekend is dat er weinig overblijft van de zoming in de staartdekbevedering.

Standaardtekening Lakenvelder haan (KLN).

Standaardtekening Lakenvelder hen (KLN).

Bij de hen zijn de staartdekveren smal en scherp witgezoomd. Verder zijn bij beide geslachten de slagpennen in de binnenvaan zwartgetekend en de buitenvaan is wit, waarbij het wit bij de kleine slagpennen iets om de veerpunt loopt. De donskleur wordt blauwgrijs verlangd. Lakenvelder krielen zijn ook blauwgetekend erkend, waarbij alle zwarte bevedering blauw is. Voor de speciaalclub van de Lakenvelder en Vorwerk hoenders is er nu een uitdaging om ook bij de Lakenvelders blauwgetekend erkend te krijgen.

Het gevecht tussen zwart/wit of goudgeel

De theoretisch zo fraai afgebakende indeling tussen zwart en wit blijkt best een lastige opgave. De juiste balans vinden tussen zwart en wit (of goudgeel enz.) valt niet mee. Het zwart wil nog wel eens wit vertonen en omgekeerd, dat zijn ernstige fouten. Onvoldoende pigment in het dons en onvoldoende zwart in de slagpennen zijn fouten die veel aandacht vragen. Afwezigheid van blauwgrijs in het dons of van zwart in de vleugels betekent onvoldoende pigment. De waarde als fokdier is in dergelijke gevallen niet erg groot meer. Vaak doen fokkers winnende dieren met een op het oog mooie tekening maar onvoldoende pigment in dons en vleugels, van de hand omdat zij die niet in foktomen willen hebben.

Soms is men erin geslaagd het pigment zo goed vast te houden, dat er geen hinderlijk wit meer in de vleugels voorkomt, maar ook niet in de buitenvanen. Dit is ook weer niet de bedoeling. Een hen met op de rug te veel zwart (doorgeslagen) is duidelijk een voorbeeld van het gevecht tussen zwart en wit, waarbij de uitslag te veel in het voordeel van zwart is gevallen. Overigens kan zo'n hen nog een goede fokwaarde hebben, mits het grijs aan de veerbasis begint. Een goed fokdier hoeft dus zeker geen goed showdier te zijn.

Het samenstellen van de foktoom

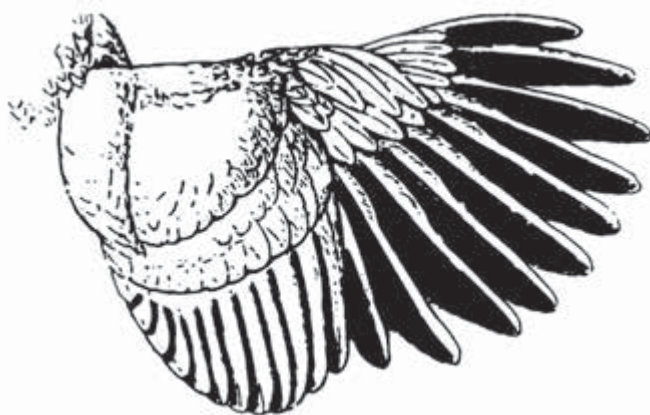
Voor foktomen selecteren we hanen en hennen die qua type, kamvorm, oog- en pootkleur het standaardideaal het

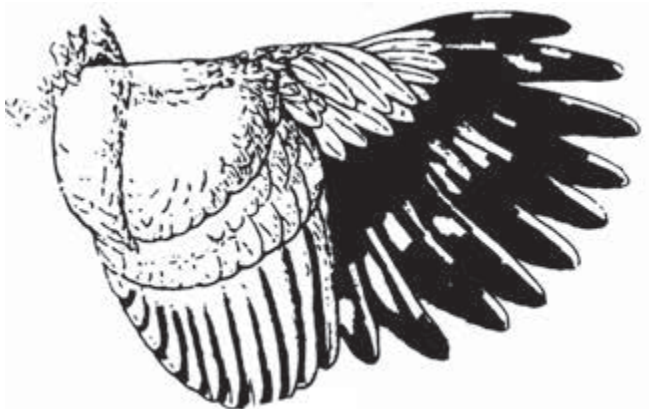
Lakenvelder krielhaan met fraai type en tekening, strekt de hals wel te veel naar voren. Ook hier wensen t.a.v. de kamtanding, let op de vleugeldracht die onder het zadelbehang nog net wat kruisvleugelaanleg toont.

Bijzonder fraaie Lakenvelder krielhen in alle opzichten, waarbij de lichaamslengte perfect aansluit bij de vleugellengte. Ze staat helaas iets gedoken, waardoor de ruglijn wat oploopt.

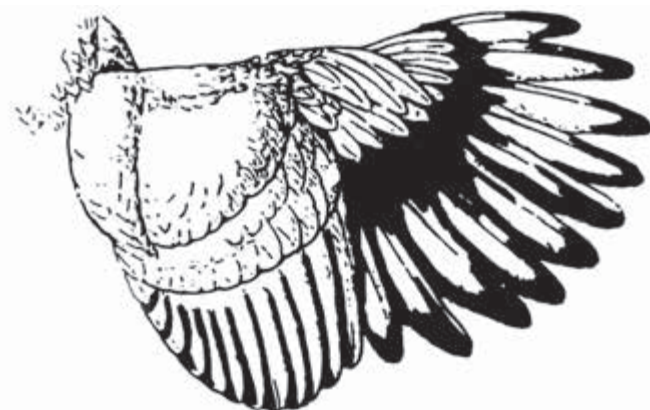
Ideale (F) vleugeltekening.

ZG vleugeltekening.

G vleugeltekening.

V vleugeltekening (L&V speciaalclub).

best benaderen. Dieren met een nijging tot vorktanden, de kamhiel niet voldoende vrij van de hals, sprieterige kamtanden, vouwen in de kinlellen of kinlelaanzet niet strak en veel rood in de oorlellen, horen niet thuis in foktomen. Dat geldt ook voor de staartdracht en inplant van de staartstuurveren, de vleugeldracht en de breedte van de slagpennen. Verder moet de hen een goed ontwikkelde legbuik en geen omvallende kam hebben. Dat laatste mag bij oude goed leggende hennen nog wel door de vingers gezien worden en is overigens bij de Vorwerk hoenders wel toegestaan. Qua kleur zijn ze met zoveel mogelijk zwart in de hals en minimaal ZG vleugeltekening ideaal als ook het dons vanaf de veerbasis grijs is. Is één van de seksen te licht in het dons, dan kun je dat compenseren door donkergrijze dons. Als het grijs al uit het dons is weggedrukt en zich ophoopt op de overgang met het vaste veerveld, dan heeft dat niet zoveel betekenis meer voor het behoud van pigment. Dat is dan meestal ook aan de vleugeltekening te zien. Verder verdient een scherpe zadeltekening bij hanen en een scherpe smalle zoming in de staartdekveren van hennen aandacht. Je ziet nog te veel hanen met een onscherpe zadeltekening en dat zie je bij de hennen terug door een onscherpe zoming in de staartdekbevedering, die bovendien niet rond de veer loopt. Een lastig fokdoel. Zo zie je maar, eigenlijk te veel waar foktechnisch aan voldaan zou moeten worden. Allicht moet je ergens op toegeven, maar niet op fouten die beide seksen bezitten.

Vleugeltekening

Net als bij de columbia variëteiten is vleugeltekening niet makkelijk in overeenstemming te brengen met het overall-tekeningbeeld. Standaardmatig tekeningbeeld in de vleugels zie je bij beide rassen zelden. Wit in de zwarte vaan van de grote slagpennen is haast onvermijdbaar. Omdat het een onderdeel is, dat alleen zichtbaar is als je de vleugel openslaat, wordt daar soepel mee omgegaan. Het hoeft niet het primaire fokdoel te zijn, maar verwaarlozen kun je het ook niet.

Geen gescheiden foktomen

De standaardcommissie heeft de speciaalclubs opgeroepen om na te denken over wat er aan de standaard moet veranderen om geen gescheiden foktomen meer te hoeven aanhouden. Bedoeld wordt gescheiden hanen- en hennenfok. Dat is bij Lakenvelders en Vorwerk hoenders niet nodig, maar met de beste tentoonstellingsdieren wordt de kans op een showwaardig nageslacht een stuk geringer. De speciaalclub zou eens met ervaren fokkers goed moeten nadenken, wat standaardmatig aangepast zou moeten worden om met goede tentoonstellingsdieren ook goede showdieren te kunnen fokken. Uiteraard zonder toe te geven op het uiterlijke zo fraaie zwart-wit tekeningbeeld.

Selecteren

Lakenvelder en Vorwerk kuikens kun je al op basis van kuikendons selecteren. Eenmaal opgedroogd kun je zien of ze voldoende pigment bezitten. Kuikens met een schone lichte rug blijven te licht in dons en hebben te veel wit in vleugels en staartpartij. Potentiële showdieren moeten als kuiken tenminste wat doormengde donkere kleur op schouders en rugstreep hebben en wat kopvlekjes. Kuikens

Lakenvelderkuikens -enkele weken oud- vormen een bont gezelschap, er is al iets van de hoeveelheid pigment te zien. Een kuiken zoals het 'muurbloempje' rechtsboven hoort niet meer thuis in deze groep.

met donkere schouders, rugstreep en duidelijke kopvlekjes hebben over het algemeen een goed pigment. Kuikens met veel zwart op schouders en rug en een donker kopje sterven vaak tussen 12 en 16 weken.

Daarna kunnen ze op afwijkingen geselecteerd worden en is het afwachten tot na de laatste rui om het tekeningbeeld definitief te kunnen beoordelen.

Tentoonstellingsgereed maken

Potentiële showdieren moet je regelmatig in de hand nemen om her en der een te donker of te licht veertje te verwijderen. Houd er wel rekening mee dat nieuwe veren

vaak lichter terugkomen. Inspecteer altijd het hele dier op onderdelen, dan kom je niet voor verrassingen komt te staan. Lakenvelders kunnen eigenlijk niet zonder kooitraining, anders is het type door keumeesters haast niet te beoordelen. Als ze strak in de kooi staan, hebben ze een voorsprong. Witte Lakenvelders moeten eigenlijk altijd voor de show gewassen worden. Je hebt dan ook een brandschone ruimte nodig waar ze aangenaam kunnen opdrogen en hun verenkleed weer in orde kunnen brengen. Dat kost voor de slagpennen wel een paar dagen. Zorg ervoor dat de zitstok goed schoon is als ze nog vochtig zijn, anders krijgen ze een bruine band in de borst! Het wassen is een secuur werkje, doe het de eerste keer met iemand die hiermee ervaring heeft. Als dit allemaal voor elkaar is, dan is de finishingtouche een kleinigheid. Even de bevedering en poten nog inspecteren en kam en poten iets invetten met wat vaseline of kammenglans.

ALS ZE
STRAK IN DE
KOOI STAAN,
HEBBEN ZE EEN
VOORSPRONG

Kuikens die na de geboorte een donkere hals en rugstreep hebben en zwarte punten op de kop, zullen later over het algemeen een goede donskleur en vleugeltekening laten zien.

Tenslotte

Beide rassen 'doe' je niet zo maar zo even. Je inspanningen worden wel beloond met iets moois in de hokken dat velen aanspreekt. De rassen zijn ondergebracht in de actieve speciaalclub, de Nederlandse Lakenvelder en Vorwerkhoender Speciaalclub. Als u geïnteresseerd bent in deze mooie rassen, dan volstaat een mailtje naar de secretaris Henk Fennema, hs.fennema@planet.nl. ●

Wellicht is vanwege de symmetrie is gekozen voor twee identieke types, dit beantwoordt echter niet aan de standaardomschrijving.